Nummer BD2017-015516
Dienst rve ruimte en duurzaamheid

Gemeente Amsterdam
Staf RO en Grondzaken

Agendapunt, 4 december 2017

STAF

Wethouder E. van der Burg.

Onderwerp

Amsterdamse referentienormen maatschappelijke voorzieningen, groen en spelen

Gevraagde beslissing

1. Kennis te nemen van de concept uitwerking van de Amsterdamse referentienormen voor maatschappelijke voorzieningen, groen en spelen;

2. Kennis te nemen van de referentienormen voor zorg, welzijn, sport en spelen;

3. Te besluiten in de stafvergadering hoe in de besluitvorming van dit stuk omgegaan wordt met het risico om normen vast te stellen waarvan we op voorhand weten dat deze ruimtelijk op onderdelen niet passen met de verdichtingsambities.

4. In te stemmen met de concept voordracht voor de collegevergadering op 19 december 2017, waarin het college wordt gevraagd om:

a) Kennis te nemen van de notitie “Amsterdamse referentienorm voor maatschappelijke voorzieningen, groen en spelen”, met als belangrijkste onderwerp:
   - Het verankeren van niet-woonfuncties in de stormachtige groei van de stad gaat niet vanzelf, referentienormen helpen bij een betere borging van deze voorzieningen in gebiedsontwikkeling;
   - De belangrijkste opgave in de relatie tussen het maatschappelijk vastgoed en de gebiedsontwikkeling is om tijdig tot een betere afstemming te komen aan de hand van betere ruimtelijke en financiële informatie.
   - Referentienormen, als ruimtelijke vertaling van bestaand beleid, een instrument zijn om de omvang van de benodigde ruimte voor deze voorzieningen inzichtelijk te maken en een grondslag bieden voor het in beeld brengen van de benodigde investeringen en capaciteit die gemoeid zijn bij de realisatie van deze voorzieningen.

b) Kennis te nemen dat parallel aan deze voordracht besluitvorming wordt voorbereid voor de uitwerking van bestuursopdracht “Toekomstbestendigheid Vereveningsfonds en de relatie met investeringen in maatschappelijke voorzieningen”, welke naar verwachting op 19 december 2018 ter besluitvorming aan het College wordt voorgelegd;

c) In te stemmen met het vaststellen van de referentienormen voor maatschappelijke voorzieningen, groen en spelen, zodat deze als richtlijn kunnen dienen voor de ontwikkeling van genoemde voorzieningen in gebiedsontwikkeling en daarmee handvatten bieden voor wat op basis van de Amsterdamse norm gemiddeld nodig is;

d) In te stemmen met het opnemen van de referentienormen in de checklist plaberum en daarmee de plaberumsystematiek. In elke fase van

gebiedsontwikkeling kan op basis daarvan aangegeven worden op welke wijze de referentienormen zijn gehanteerd en waar al dan niet is afgeweken;

e) In te stemmen met het regelmatig en in ieder geval een jaar na vaststellen evalueren van de referentienormen en de voorgestelde werkwijze om te bepalen of er aanvullingen of herijking nodig is;
f) Opdracht te geven aan de directeuren van de rve Onderwijs, Jeugd en Zorg, de rve Kunst en Cultuur, de rve Sport en Bos en de rve Ruimte en Duurzaamheid om gezamenlijk een werkwijze te ontwikkelen voor gebiedsontwikkeling met daarin de spelregels en voorbeelden voor een goede ruimtelijke inpassing van de verschillende maatschappelijke voorzieningen en groen en spelen;
g) Opdracht te geven aan de directeuren van de rve Onderwijs, Jeugd en Zorg, de rve Kunst en Cultuur en de rve Sport en Bos een proces in te richten op basis waarvan een meerjarig beeld van de benodigde voorzieningen kan worden uitgewerkt, waarbij:
    - gebruik gemaakt wordt van de Amsterdamse referentienormen;
    - het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs als referentiewerkwijze wordt gehanteerd;
    - ruimtelijk in beeld wordt gebracht waar de bovenwijkse voorzieningen in de stad moeten landen.

Korte toelichting / samenvatting

Achtergrond

Het college van B&W heeft op 25 mei 2016 ingestemd met Koers 2025. Met het vaststellingsbesluit van Koers 2025 is tevens opdracht gegeven voor een aantal gebieds- en thematische studies in het kader van Koers 2025, waaronder de thematische studie *'Voorzieningenmodel'* over maatschappelijke voorzieningen. De studies voor onderwijs, zorg en welzijn, kunst & cultuur, sport & bewegen en groen maken hier ook onderdeel van uit. In de *'tussenrapportage van Ruimte voor de stad'* is aangegeven dat het wenselijk is om stadsbrede referentienormen en -richtlijnen te ontwikkelen om de ontwikkeling van niet-woonfuncties steviger in gebiedsontwikkeling te verankeren. Dezelfde urgentie blijkt uit de bestuursopdracht '*Toekomstbestendig vereveningsfonds en de relatie met investeringen in maatschappelijke voorzieningen'*.

Weekendmap

Via de weekendmap van 14 nov. 2017 heeft u kennis genomen van het voornemen om referentienormen voor maatschappelijke voorzieningen, groen en spelen uit te werken met als doel om deze functies steviger te verankeren in de groei die de stad Amsterdam op dit moment meemaakt. Er is gevraagd in te stemmen met het voorstel om de referentienormen door het college van B&W bestuurlijk vast te laten stellen en in de vorm van een Amsterdams voorzieningenmodel onderdeel te maken van het proces van gebiedsontwikkeling (gemeentelijk plaberum).

De nu voorliggende flap dient om u te informeren over de concept uitwerking van de Amsterdamse referentienormen voor maatschappelijke voorzieningen, groen en spelen. Gevraagd wordt hiervan kennis te nemen en in te stemmen met de concept voordracht voor de collegevergadering van 19 december 2017.

Werkwijze

De behoefte aan ruimte voor maatschappelijke voorzieningen, groen en spelen is door de verschillende betrokken beleidsrve's geïnventariseerd en vertaald naar een representatieve referentienorm. Het betreft:

- referentienormen ruimte voor onderwijs, jeugd, zorg, basisvoorzieningen, kunst & cultuur, groen, spelen en sport;

- welke ofwel op buurtniveau of als bovenwijkse voorziening nodig zijn in de groeiende stad;

Met behulp van de referentienorm kan vastgesteld worden wat de totale opgave aan maatschappelijke voorzieningen, groen en spelen is bij de in Koers 2025 vastgestelde woningbouwambitie van minimaal 5.000 woningen per jaar.

Met de vertaalslag van de stedelijke referentienorm naar een Amsterdams voorzieningenmodel en deze op te nemen in de checklist gemeentelijk Plaberum, wordt een instrument geboden waarmee in de verschillende fasen in het proces van gebiedsontwikkeling per gebied bepaald kan worden wat er aan voorzieningen nodig is. In elke fase van gebiedsontwikkeling kan op basis daarvan aangegeven worden op welke wijze de referentienormen zijn gehanteerd en waar al dan niet is afgeweken.

Vanwege het dynamische karakter van de referentienormen (omvang en realisatie van voorzieningen is sterk afhankelijk van het vigerende beleid) op de verschillende thema's is het van belang om de referentienormen regelmatig te evalueren en daar waar nodig te herijken.

Ad. 1
In bijgevoegde concept notitie "Amsterdamse referentienorm voor maatschappelijke voorzieningen, groen en spelen" wordt omschreven met welk doel er een referentienorm voor maatschappelijke voorzieningen, groen en spelen is opgesteld en worden de verschillende normen gepresenteerd. Vervolgens wordt de wijze van toepassing omschreven (Amsterdams voorzieningenmodel) en wordt er een ruimtelijke vertaalslag gemaakt naar verschillende referentiegebieden. Tot slot worden er conclusies getrokken en worden er aanbevelingen gedaan voor nader onderzoek.

Ad. 2
Toelichting referentienorm 'Ruimte voor zorg, welzijn, sport en spelen'.

Referentienormen zorg en welzijn:

- Voorzieningen Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)

De in het referentieblad opgenomen voorzieningen voor de uitvoering van de Wmo zijn gerelateerd aan de typen zorg en welzijn die de gemeente inkoopt of subsidieert. Voorzieningen waar geen (extra) ruimtebehoefte in wordt voorzien, zijn niet opgenomen. De normering is gebaseerd op praktijkervaring in de huidige situatie (dagbesteding en werkplekken, spreekkamers e.d. voor ambulante hulpverleners), op Amsterdams onderzoek (Maatschappelijke opvang en beschermd wonen, CQ Procesmanagement, 2017) of onderzoek elders (de norm voor buurtkamers en huizen van de wijk is gebaseerd op de norm van de gemeente Utrecht).
De SIGRA, de koepel van Amsterdamse zorginstellingen heeft input geleverd.

- Voorzieningen Zorgverzekeringswet (Zvw)

Gezondheidzorgvoorzieningen zijn alleen opgenomen als zij in elke wijk aanwezig moeten zijn (eerstelijns praktijkruimtes en apotheek) of waarvan onvoldoende capaciteit is in de stad (hospice).De normen zijn gebaseerd op gegevens van de Landelijke Huisartsenvereniging, 1stelijn Amsterdam, Stichting Amsterdamse Gezondheidscentra, Farmaceutisch Bureau Amsterdam en van Zorgverzekeraars Nederland.

- Voorzieningen Wet langdurige zorg (WLZ)

In het referentieblad zijn geen voorzieningen opgenomen die vallen onder de Wlz. Het Zilveren Kruis Zorgkantoor verwacht dat de behoefte aan intramurale Wlz zorg als

gevolg van de groei van de stad en de vergrijzing kan worden opgevangen in bestaand zorgvastgoed. Hetzelfde geldt voor ziekenhuiszorg en tijdelijke bedden/logeerbedden..

De wereld van zorg in constant in beweging. De type accommodaties en m2 per voorziening zijn ook aan verandering onderhevig. Voor dit moment en onder het huidige beleid vormen de referentienormen in de bijlage een goed uitgangspunt voor de planning van voorzieningen in het ontwikkelgebieden.

Referentienormen sport:
De referentienorm voor sport is reeds in mei 2017 aan u voorgelegd in de notitie 'Sportnorm voor een Sportieve stad'. Daarmee werd uitvoering gegeven aan een amendement van de gemeenteraad, aangenomen bij de behandeling van de Sportvisie 2025 op 30 november 2016, met als doel te borgen dat ruimte voor sport en bewegen gerealiseerd wordt in (nieuwe) ontwikkelgebieden.

Referentienormen spelen:
De referentienormen voor spelen geven uitvoering aan de bouwsteen 'De stad is een speeltuin', één van de vier bouwstenen van de Beweeglogica van Amsterdam, vastgesteld door het college van B&W op 24 mei 2016. De referentienormen zijn ook een uitvoering van de ambities van de gemeenteraad om sport en bewegen voldoende ruimte te geven in Amsterdam. Speelruimte is, net als sport in de openbare ruimte, een bij uitstek buurtgebonden voorziening. Kinderen moeten buiten kunnen spelen en ravotten op loopafstand van huis.

De gehanteerde maten in de bijlage zijn gedeeltelijk gebaseerd op de ruime normen die gehanteerd zijn voor de eerste fase van IJburg. Daarbij bleek het in de praktijk een ingewikkelde opgave de voorziene speelruimte op een goede manier in te passen in het stedelijk weefsel. Een onderverdeling in formele en informele speelruimte geeft voor deze nieuwe referentienormen voor spelen handvatten voor praktische inpassing. De informele speelruimte wordt flexibel ingevuld binnen de ruimte voor groen en sport in de openbare ruimte. Voor de resterende formele speelruimte is vervolgens gekeken wat de Jantje Betonnorm (300m2 per hectare) betekent voor de Amsterdamse situatie en hoe andere Nederlandse gemeenten hier invulling aan geven of hun eigen normen ontwikkeld hebben. Ook demografische analyse en ervaringscijfers over gebruik van de openbare ruimte maken hier onderdeel van uit.

Met de referentienormen voor spelen wordt in een verdichtende Amsterdam speelruimte voor stadskinderen geborgd bij gebiedsontwikkeling. Zo blijft Amsterdam speels, aantrekkelijk, gezond en leefbaar.

Ad. 3
De referentienormen zijn een vertaling van vastgesteld beleid, gecombineerd met de verwachtte effecten van trends en ontwikkelingen en Amsterdamse ervaringsgegevens. Uit de ruimtelijke vertaling die is gedaan blijkt dat de referentienormen zeker voor wat betreft grote geclusterde ruimteclaims in groen en sport niet passen bij de verdichtingsambities. Risico is dat bij elk plan dat ter besluitvorming wordt voorgelegd aan de raad discussie ontstaat over het al dan niet halen van de normen.
Voorstel is om

a. in het boekje van de referentienormen meteen in de samenvatting op pagina 1 op te nemen dat de referentienormen richtlijnen zijn en een handvat voor de ontwerpopgave, maar dat er altijd beargumenteerd van kan worden afgeweken;
b. bij de opgave van de rve's om huisvestingsplannen te maken die een

meerjarig beeld geven van de verwachtte behoefte (zowel ruimtelijk als financieel) ook als opdracht wordt meegegeven dat bovenwijkse voorzieningen in beeld worden gebracht. En dat, waar deze een grote ruimteclaim hebben, samen met R&D en G&O de consequenties in beeld worden gebracht samen met mogelijke conflicterende ambities. Zodat de gemeenteraad een keuze kan maken;

c. Bij de evaluatie van de referentienormen niet alleen mogelijke aanpassingen van de normen te evalueren, maar ook de werkwijze.

Ad. 4
In een parallel traject wordt de uitwerking van de referentienorm voorgelegd aan de betrokken wethouders in de betrokken domeinen. Na instemming en met verwerking van eventueel commentaar wordt de uitwerking van de referentienorm geagendeerd voor het College van Burgermeester en Wethouders van 19 december 2017.

Stukken

Meegezonden stukken

1. concept uitwerking: “Amsterdamse referentienorm voor maatschappelijke voorzieningen, groen en spelen”
2. concept voordracht voor de college vergadering van 19 december 2017

Verdere procedurestappen met data

Deze concept uitwerking van de referentienorm voor maatschappelijke voorzieningen, groen en sport én de concept voordracht voor de collegevergadering op 19 december 2017 wordt met dezelfde inhoud voorgelegd aan wethouder Choho via de ‘staf duurzaamheid en groen’ d.d. 11 dec 2017 en aan wethouder Kukenheim via de ‘staf Jeugd‘ d.d. 4 dec 2017. Na instemming zal de voordracht worden geagendeerd voor de collegevergadering d.d. 19 december 2017.

Ambtelijke consultatieronde	27 nov – 8 dec	vastgoed, team gebiedsontwikkeling, G&O, kernteam ruimte voor de stad
Staf Jeugd - Kukenheim	ma. 4 dec. 2017	onderw js, jeugd en kunst & cultuur
Staf Duurzaamheid en Groen - Choho	ma. 11 dec. 2017	groen
Staf Ruimtelijke Ordening en Grondzaken - Van der Burg	ma. 4 dec. 2017	zorg, welzijn, sport en recreatie
verwerken van reacties		
College van B&W	di. 19 dec. 2017	

Publiciteit / communicatie

n.v.t.

Wijze van voorbereiding

Afstemming met andere dienst
Voorliggend document is tot stand gekomen in een samenwerking tussen OJZ, Sport en Bos, Kunst & Cultuur, Ruimte & Duurzaamheid

Resultaat overleg met directie/bestuursdienst
DJZ – volgt
DMC - volgt

Ander overleg
Afgestemd met:
- (adjunct/ waarnemend) directeuren van ojz, sport & bos, kunst & cultuur, grond &

ontwikkeling, ruimte & duurzaamheid
- portefeuillehouders zorg, welzijn en sport in de stadsdelen
- vastgoed, G&O en team Gebiedsontwikkeling

Productinformatie

Opdracht verleend	n.v.t.
Financiering/budget	**Financiën** Het financieringsvraagstuk dat hoort bij de ontwikkeling van maatschappelijke voorzieningen, groen en spelen in gebiedsontwikkeling wordt parallel opgepakt in de bestuursopdracht '*Toekomstbestendig vereveningsfonds en de relatie met investeringen in maatschappelijke voorzieningen'*. Er vindt afstemming plaats tussen beide opdrachten.
Tijd	n.v.t.
Kwaliteit	n.v.t.

Beslissing

Behandelend ambtenaar